

KOSSUTH ADÓ

20.15 h.

/junius 28-i adás/

A McNAMARA - DOSSZIÉ

/gong/

/Narrator/ - Aligha volt kapósabb valaha is egy napilap, mint a New York Times két héttel ezelőtt, azon a június 23-i vasárnapon, amikor a szokásos híreken, tudósításokon, tőzsdei jelentéseken, hírdetéseken kívül, 6 sűrűn szedett oldalon olyan dokumentumok láttak napvilágot a milliós példányszámu ujságban, amelyeket csaknem 10 évi, hétpecsétes aktacsomókban őriztek a Pentagon és más kormányhivatalok titkos irattáraiban.

/zene/

/1.hang/ - A titkos okmányok elmondják, hogy a harmadik északvietnami torpedórombolót a Maddox 5 hüvelykes fedélzeti ágyui süllyesztették el.

/2.hang/ - A Maddox önvédelemből nyitott tüzet.

/1./ - De elsőnek.

/2./ - A harci helyzetben ez nem sokat változtat a tényeken. Legalább is nem bizonyítja az amerikai hadihajó támadó szándékát!

/1./ - Elég bizonyíték az Egy.Áll. támadó szándékára, hogy röviddel később, augusztus 3-án, Johnson elnök a tonkini őrzőjáratok megerősítését rendelte el.

/2./ - A Maddox és kísérelője azonban szigorú utasítást kapott, hogy 11 tengeri mérföldnél jobban ne közelítse meg a partokat.

/1./ - Csakhogy az északvietnami felségvizek határa 12 mérföld.

/zene/

/NARR/ - Nehéz lenne megmondani, mivel vette kezébe a new yorki polgár a reggeli lapokat azon az emlékezetes vasárnapon? Lehet, hogy az ausztráliai 9-es íkrek szenzációja izgatta, vagy a pletykarovat ezuttal első oldalas csemegéjére volt kíváncsi, a Nixon-lány esküvői garden-partyjának tucatnyi intimitására? Ki tudja? Annyi bizonyos, hogy legalább is meghökkent, amikor a szemébe ötlött az ölesbetűs, hathasábos cím: Részletek a hadügyminisztérium vietnami tanulmányából. A Pentagon féltve őrzött kulisszatitkait, igazi politikai krimi ismert meg a titkos okmányokból, nem kevesebbet és nem többet, mint azt, hogy készítette elő tudatosan, menetrendszerű pontossággal ki-

/McNamara-dosszié/

dolgozott terv alapján, 4 egymást követő amerikai elnök az indokina-i háboru hadműveleti terveit. A new yorki szenzációból néhány nap alatt világra szóló botrány lett. Igazságügyminisztériumi leiratok, bírósági döntések, ügyészi vétók, védekező és vádoló nyilatkozatok követték egymást sűrű egymásutánban. A szavahihetőségi szakadék soha nem látott mélységüvé tágult, de most már nemcsak az amerikai polgár és kormánya, hanem az amerikai kormány és szövetségesei között is. Ezek után, szinte természetes, hogy a titkos okmányok az egész világsajtót bejárták.

Ma kezdődő dokumentum játékunk is csak formailag játék, hiszen minden részletét, az adatokat, a képzeletbeli bírósági tárgyalásra megidézett valóságos személyeket, helyszíneket megtaláljuk az amerikai hadügyminisztérium vietnami tanulmányában, vagy ahogyan azóta világszerte elnevezték, a McNamara-dossziében.

/zene/

A McNamara dosszié!

Vértes Éva és P.Szabó József dokumentum játéka.

I.rész.

/zene/

- Az emberiség és az emberiesség nevében. A tárgyalást megnyitom. 7000 oldalas jelentés fekszik előttünk az amerikai hadügyminisztérium tanulmánya, amelynek elkészítésére maga Robert McNamara adott utasítást, amikor még a Pentagon élén állt. A tanulmány témája a vietnami háboru, pontosabban, a háboru előkészítése. Az ügyészi előterjesztés alapján, a vádlott az Egy.Áll, amelynek elnökei, kormányai és tábornokai immár csaknem 2 évtizede előre megfontolt szándékkal népiirtó háborut készítettek elő és folytatnak mind a mai napig Indokinában, miközben fondorlatos módon félrevezetik saját népüket és az egész világot.

Ügyész ur, kérem a vádirat ismertetését.

- /Ügyész/ Tisztelt bíróság! Az előzetes ügyészségi vizsgálat minde- nek előtt a napvilágra került okmányok hitelességét mérlegelte. És arra a megállapításra jutott, hogy bár a szerzők ismeretlenek, a tény- anyag minden kétséget kizáróan megfelel a valóságnak.

/McNamara-dosszié/

Ennek alapján, vádolom Harry Truman volt amerikai elnököt és kormányát, hogy katonai segítséget nyújtott Franciaország indokínai gyarmati háborújához, ezzel közvetlenül érdekeltté tette az Egy.Áll. kat Vietnamban. Eleve meghatározta az amerikai külpolitika további irányvonalát.

Vádolom D. Eisenhower néhai amerikai elnököt és kormányát, mert közvetlen szerepet vállalt az Indokínával foglalkozó 1954-es genfi egyezmény végső kudarcában azzal, hogy délen, a kommunista hatalomátvételtől tartva, az ingatag szaigoni rendszert támogatta, megakadályozta a szabad választásokat. Északon megkísérelte aláaknázni a Vietnami Demokratikus Köztársaságot.

Vádolom John Kennedy néhai amerikai elnököt és kormányát, hogy a korlátozott kockázat politikáját, amelyet elődeitől örökölt, a teljes elkötelezettség politikájává változtatta és ezzel utódának, Lyndon Johnsonnak nem hagyott más választást, mint vagy visszavonulni, vagy tovább szélesíteni a háborút.

Végül, vádolom Lyndon Johnstont és kormányát, hogy fokozta az Északvietnam elleni titkos hadviselést és már 1964 elejétől hozzákezdett a nyílt háboru előkészítéséhez.

Vádolom tehát az Egy.Áll. négy egymást követő kormányát, hogy a franciák széleskörű katonai támogatásával, az Északvietnam elleni sorozatos szabotázs és terror akciókkal, az 1964-es tonkini incidens tudatos előkészítésével, az amerikai közvéleményre gyakorolt háborus pszichózással, olyan mértékűvé fokozta az amerikai politikai, katonai és lélektani elkötelezettséget Indokínában, ami eleve lehetetlené tette mind a félvietnami rendezést, mind pedig azt, hogy időben tárgyalások kezdődhessenek Északvietnammal.

Tisztelt bíróság! A vádirat előterjesztését befejeztem.

/bíróági elnök/ A védelem képviselőjét illeti a szót.

/-védő/ - Elnök ur! Végighallgattam a vád tisztelt képviselőjének szavait. Mielőtt enyhén szólva messzemenő következtetéseit egyenként vagy akár együttesen vizsgálat alá venném, legyen szabad megkérdeznek a Tisztelt Bíróságot, lehet-e megnyugtató módon bizonyítottunk vennünk a tárgyalat okmányok hitelességét?

- /Ügyész/ Tiltakozom a feltételezés ellen! A N.Y. Times két hete kezdte közölni az okmányokat. De azóta sem akadt egyetlen hivatalos személy sem, aki megkérdőjelezte volna a tényszerűség hitelességét.

/McNamara-dosszié/

Mert ugyebár, azt a tisztelt védelem sem tekintheti cáfolatnak, hogy a dokumentumok további közlését hivatalos úton megakadályozták? Én legalább is nem tekintem annak és azt hiszem nem járok messze az igazságtól -

/Védő/ - Az igazság megállapítása a tisztelt bíróság feladata. A védelem azonban kénytelen ragaszkodni a bizonyítási eljáráshoz.

/bíró/ - A bíróság helytad a védelem kérésének. A bizonyítási eljárást elrendelem. Tanuként kérem megidézni Arthur Sulzbergert a New York Times elnökét és kiadóját.

/bíró/ - A bíróság alkalmazott a háttében kiabálja/ Arthur Sulzberger.

/bíró/ Kérem, foglalja el helyét a tanuk emelvényén. - Sulzberger ur, hogyan jutott a szerkesztőség a Pentagon-dosszié birtokába? Ki volt az a személy, aki önöknek segítséget nyújtott?

- /Sulzberger/ Sajnálom, de erre nem válaszolhatok. Elemi biztonsági szempontok -

- /védő/ a szerkesztőséget csak bizonyos személyek biztonsága foglalkoztatja, az ország biztonsága annál kevésbé.

- /vádló/ Tiltakozom elnök ur, a védelem eltér a tárgytól.

- /Sulzberger/ Na már a védő ur a nemzet biztonságáról beszél. A kormány gyakran minősít titkosnak tényeket csak azért, mert ha kiszivárognának, túl kényelmetlen lenne számára. Nem ártottunk a nemzet biztonságának. Nem hoztunk nyilvánosságra nemzeti titkokat, nem árultunk el egyetlen amerikai katonát sem, aki határainkon kívül harcol. Ezek az okmányok, csak megismételhetem ma reggeli vezércikkünk szavait, a történelem egy darabját jelentik.

/védő/- Megkérdezhetem azt, és milyen hatással lesz ez a szellőztetés Nixon elnökre?

- /Sulzberger/ Azt kell mondjam, remélem hatással lesz rá! De mindenek előtt, ki fogja nyitni egy csomó ember szemét, hiszen joguk van megtudni, mi történt valójában azokban az években, amikor az egész sajtó és a kormány is teljesen más storyt tállalt.

- /védő/ - Ön Nixon nevét említette, Nixon elnök nevét. Nem gondolja, hogy a Nixon kormánynak, tehát a köztársasági adminisztrációnak

/McNamara-dosszié/

esetleg pártérdeke fűződik a demokratákra terhelő adatok közzétételéhez?

- /Vádló/ Elnök ur, tiltakozom!

- /Elnök/ Helyt adok a tiltakozásnak. Folytassa Sulzberger ur!

- /Sulzberger/ Remélem, hogy a védelem képviselője nem feltételezi, hogy az iratok megjelentetésével lapom az állampolgárok hangulatát akarja befolyásolni a legközelebbi elnökválasztáson? Éshadd kérdezzem meg, ugyan melyik párt iránt lehetnék elfogult, amikor éppen azokmányokból nyilvánvaló, hogy mind két nagy pártunk alaposan kompromittálta magát Indokínában?

- /Biró/ Kénytelen vagyok önt félbeszakítani, bár bizonyára rendkívül érdekes az okfejtése. A bíróság azonban pillanatnyilag azt vizsgálja, hogy hitelesek-e a lapjában megjelent titkos okmányok? Erre kérünk választ Sulzberger-ur.

- /Sulzberger/ Ugy gondolom, a bizonyíték kézenfekvő. Még pedig éppen a kormánytól származik. Szó szerint idézem azt a keresetet, amelyet az Egy.Áll. kormánya nyújtott be a new yorki kerületi bírósághoz, hogy leállítsa a titkos okmányok további közzétételét. A kereset egyébként egyetlen szóval sem vonja kétségbe az okmányok hitelességét. Olvasom tehát az okiratot, amelyet ismétlem, az Egy.Áll. kormánya nevében nyújtottak be a bírósághoz a N.Y. Times ellen: Az alperes, tehát a N.Y. Times szerkesztősége, mondja az okirat, a felperes, azaz a kormány számára ismeretlen időpontban, helyen és módon törvényes meghatalmazás nélkül hozzájutott 47 kötetnyi okmányhoz, amely az 1945-67 közötti időszakot öleli fel és 1967/68-ban készült McNamara akkorai hadügyminiszter utasítására az Egy.Áll. vietnami politikájának kidolgozásáról. Az anyagot, olvashatjuk tovább a kormány beadványában, szigorúan titkos bizalmas minősítéssel látták el, hasonlóan azokhoz az eredeti okmányokhoz, amelyekből azt összeállították. Ugyancsak a kormány számára ismeretlen időpontban, helyen és módon az alperes, vagyis a szerkesztőség, törvényes meghatalmazás nélkül hozzájutott egy tanulmányhoz, amelyet a hadügyminisztérium fegyverzetfejlesztési csoportja készített 1965 február 26-án a tonkini incidens előkészületeiről a vezérkari főnökök egyesített bizottsága számára. Ezt az anyagot is szigorúan titkos jelzéssel látták el a korábban említett 10.501-es számú végrehajtási utasításnak megfelelően, mint azt

1486.

/McNamara-dosszié/

a csatolt ügyirat tanusítja. Az igen tisztelt bíróság engedelmével, ennyit szerettem volna idézni a kormány bírósági beadványából, amely úgy gondolom, minden kétséget kizáróan utal arra, hogy ténylegesen meglevő titkos okmányokról van szó.

/Vádló/ - Ebben a pillanatban kaptam kézhez a washingtoni Fehér Ház bejelentését. Nixon elnök a kongresszus rendelkezésére bocsátja a Pentagon dokumentumok mind a 47 kötetét. Egyetlen kikötés, hogy azokat a szigorúan titkos anyagokra vonatkozó szabályok és rendelkezések értelmében kell kezelni. A Fehér Ház küldötte már át is szállította a dokumentumokat a szenátus épületébe és ott átadta a hadügyi bizottságnak. Tisztelt bíróság! Ehhez a fejleményhez több megjegyzést fűzni nem szükséges.

/Bíró/ Megkérdezem a védelmet, hogy elfogadja-e a tanu vallomását?

/Védő/ Igen! Elfogadom.

/Bíró/ A vád képviselőjének van-e megjegyzése?

/Vádló/ Köszönöm, nincs mondanivalóm.

/Bíró/ A bizonyítási eljárást befejezettnek nyilvánítom. A bíróság hitelesnek fogadja el a N.Y. Timesben közölt titkos okmányokat. Felkérem a vád képviselőjét, hogy pontról pontra fejtse ki és bizonyítsa a vádiratban foglaltakat. Mit ért ön azon, hogy a tárgyalás elején elhangzott vádiratából idézek, vádolom az Egy. Áll. egymást követő kormányait, hogy az Észak-Vietnam elleni sorozatos szabotázs és terror akciókkal, az 1964-es tonkini incidens tudatos előkészítésével, az amerikai közvéleményre gyakorolt háborus pszichózissal olyan mértékűvé fokozták az Egy. Áll. politikai, katonai és lélektani elkötelezettségét Indokinában, ami eleve lehetetlenné tette mind a délvietnami rendezést, mind pedig azt, hogy időben tárgyalások kezdődhessenek Északvietnammal?

- /Vádló/ Elnök ur, engedje meg, hogy a feltett kérdésre ne időrendben, hanem fontossági sorrendben, hogy úgy mondjam, témakörönként válaszoljak.

/Bíró/- Nem értem pontosan mire gondol? Arra, hogy ön mit tart fontosnak, vagy valami egyéb szempontra?

- /Vádló/ Ugy gondolom elnök ur, hogy csak egyféle fontossági sorrend van, az, amit az események logikája diktál, ami feltétlenül szükséges ahhoz, hogy a háboru kulissza titkait megértsük.

/McNamara-dosszié/

/Biró/ - Rendben van, hallgatjuk önt! Ugy vélem, a védelemnek sincs ellenvetése?

/Védő/- Tartok tőle, hogy a vád igen tisztelt képviselője az események önkényes csoportosításával eleve befolyásolni kívánja a bíróságot. Éppen ezért, a védelem fenntartja magának a jogot, hogy a megfelelő időpontban észrevételekkel éljen.

/Vádló/ Biztosíthatom, hogy távol áll tőlünk minden önkényeskedés. Az események szigorú logikáját kívánjuk követni, éppen ezért javasolom, kezdjük a tonkini incidens előkészítésének igazi történetével.

/Védő/ - A védelem kénytelen ismét szót kérni.

/Biró/ - Öné a szó.

/Védő/ - Megkérdem a vád képviselőjét, hogy mire gondolt, amikor a tonkini incidens igazi történetét említette? Ugy értsük tehát, hogy az ügyész ur kétségbe vonja a tonkini incidens tényét?

/Vádló/ - Nem a tényekről van szó. Az incidens történetének eddig ismert történetéről. A Johnson-kormány annak idején a tonkini incidens ürügyén csapott le a VDK-ra.

/Védő/ - És ön szerint, nem ez a valóság?

/Vádló/ - A valóság sajnos ez. Csak hogy azelőbbi vitánkra utaljak, a sorrenddel van baj.

/Védő/ - És pedig?

/Vádló/ - Éppen ezt kívánom bizonyítani.

/a tonkini incidens előkészítése a McNamara-dosszié alapján/ Az 1964-es esztendő első napjainak krónikája, Johnson és McNamara képzelt párbeszéde McNamara szaigoni villámlátogatása után. "A helyzet pocsék". - "A szaigoni kormány csak kapkod!" - "Jóformán egyetlen stabil emberünk sincs a délvietnami kormány apparátusban." - "Nekünk kell kézbe vennünk a dolgokat" - - A 34/a hadműveleti tervről. Északvietnam légi feltérképezése, diverzánsok ledobása Északvietnam területére. - A laoszi légi hadviselés terve, az Air America szerepe. - Az amerikai flotta tonkini felderítő tevékenységéről. - Az amerikai vezérkar támogatja az Északvietnam elleni titkos terveket, de felkészül a nyílt beavatkozásra, az amerikai vezérkar 1964 január 22-i jegyzőkönyve alapján./

/Biró/ A tárgyalás első napját berekesztem. A bíróság holnap este folytatja a tárgyalást a McNamara dosszié ügyében. - ooo -